

Remissvar från Länsstyrelsen Kalmar län om förslag till förordning om ändring i förordningen om bidrag för energieffektivisering i småhus

Er beteckning: KN2026/00946

Sammanfattning

Länsstyrelsen Kalmar län tillstyrker att stödförordningen förlängs.

Länsstyrelsen bedömer dock att förslaget till förordningens utformning med bland annat en bredare målgrupp och generösare tillämpning kommer att medföra stor risk för att avsatta medel inte kommer att räcka till alla som ansöker.

Förslaget belyser inte riskerna med att kulturmiljövärden kan gå förlorade till följd av åtgärderna. Bidraget kan oavsiktligt leda till ändringar som strider mot varsamhetskrav och/eller förvanskningförbud samt inte tar hänsyn till kulturvärden enligt plan- och bygglagens krav. Länsstyrelsen menar också att förslaget kan skapa incitament för att byta ut fullt fungerande byggnadsdelar, vilket riskerar att medföra ökade avfallsmängder och begränsad faktisk miljönytta när ett livscykelperspektiv beaktas.

Vidare anser Länsstyrelsen bland annat att förslaget är inkonsekvent när det gäller avgränsningen av målgruppen och att det finns ett flertal problem med att öppna upp för bidrag till material som inte behöver installeras av företag med F-skatt samt att förslagen till utformning av besluten behöver justeras.

Nedan lämnar Länsstyrelsen synpunkter på förslaget till utformning av förordningen och på innehållet i promemorian.

Synpunkter på enskilda paragrafer

3 § 1 st

Att utesluta hus som är anslutna till fjärrvärmenät från bidrag blir inkonsekvent när till exempel de hus som värms med biobränsle och

värmepumpsteknik inte är uteslutna från målgruppen. Åtgärder i klimatskärmen bör vara lika motiverat ur klimatsynpunkt oavsett om ett hus värms med fjärrvärme, värmepump eller biobränsle.

I promemorian saknas en motivering till att hus med värdeår 1990 eller senare utesluts från målgruppen och Länsstyrelsen kan därför inte ta ställning till rimligheten i denna avgränsning.

3 § 3 st

Att ta bort kravet på att den om utför åtgärderna ska vara registrerad för F-skatt och ersätta det med ett krav att den som får betalt för att utföra åtgärderna ska vara registrerad för F-skatt ökar väsentligt risken för att bidrag beviljas till material som installeras med svart arbetskraft. Det öppnar också upp för att åtgärderna inte behöver utföras av ett företag med F-skatt utan kan utföras av den sökande själv eller annan person utan F-skatt. Utan krav på att kunna styrka arbetet med åtgärderna genom faktura finns inget som kan visa vilket datum som arbetet med åtgärderna påbörjades och färdigställdes och inte heller något som visar att arbetet faktiskt har utförts över huvud taget.

Om bidrag skulle lämnas till åtgärder som inte installeras av företag med F-skatt blir konsekvensen även ökad handläggningstid och ökade krav på att handläggarna har kompetens att bedöma materialåtgång och relevansen av materialet vid granskning av den mängd av inköpskvitton som vanligen förekommer vid gör-det-självarbeten, i jämförelse med fakturerad kostnad för material och arbete från ett företag som utför åtgärderna.

Ytterligare en konsekvens kan bli ökad risk för att åtgärderna inte blir fackmannamässigt utförda.

Länsstyrelsen anser att det i stället ska förtydligas i förordningen att ett krav för att kostnader för material ska berättiga till bidrag är att arbetet med åtgärderna utförs av företag med F-skatt och att detta ska styrkas med faktura.

4 § 1 st

Länsstyrelsen bedömer att ett tidigaste datum då materialet får vara beställt är motiverat att ha kvar. Annars kan konsekvensen bli att material som köpts in flera år tidigare åberopas av en sökande som själv intygar att påbörjandet av åtgärderna skett efter datum som framgår av 15 § (i det fall det blir möjligt att få bidrag till material som installeras genom sökandes eget arbete) eller låter installera material som är inköpt obegränsat antal år tidigare.

6 §

Det bör förtydligas vad som avses med ordet nyinstallation. Betyder det att det inte får finnas någon typ av vattenburet värmedistributionssystem alls före åtgärden? Eller betyder det att det till exempel går att få bidrag till ett vattenburet golvvärmsystem även om det finns ett befintligt vattenburet radiatorsystem som då byts ut?

16 §

Det är i förslaget oklart vad som menas med att länsstyrelsen ska ange högsta möjliga bidragsbelopp. Syftar högsta möjliga bidragsbelopp på det maximala bidragsbelopp som kan erhållas enligt förordningen, eller syftar det på det bidragsbelopp som följer av de bidragsberättigade kostnader som har visats i en ansökan? Att ange maximalt bidragsbelopp skulle innebära att man låser mer pengar än nödvändigt i budgeten. Att ersätta preliminärt bidragsbelopp med ett fastslaget bidragsbelopp som inte kan ändras vid en utbetalningsansökan innebär en brist på flexibilitet och att hänsyn inte kan tas till uppkomna fördyringar. Det för med sig ett ökat krav på att tydliggöra att en begäran om ändring av bidragsbelopp måste komma in före en ansökan om utbetalning för att kunna prövas (vilket medför risk för en större mängd av ändringsansökningar och behov av omprövningsbeslut).

Länsstyrelsen anser att det ska framgå tydligt i beslutet när åtgärderna senast ska vara färdigställda – i annat fall kan sökande tolka beslutet som att det viktiga är att ansöka om utbetalning i rätt tid även i det fall åtgärderna inte har färdigställts.

17 § 2 st

Det bör framgå att länsstyrelsen efter prövning av om det finns särskilda skäl kan förlänga tiden både för att färdigställa åtgärderna och för att lämna in en ansökan om utbetalning.

19 § 1 st

Att föreskriva att bidraget inte får bestämmas till ett högre belopp än vad som framgår av 16 § kan vara både positivt och negativt. Negativt – se synpunkt under 16 §. Positivt eftersom det blir en bättre kontroll över hur mycket pengar som finns tillgängliga för beslut.

19 § 2 st

Kravet att ett beslut om utbetalning ska innehålla villkor om att småhusägaren ska lämna de uppgifter som krävs för tillsyn över att villkoren för bidraget följs är irrelevant eftersom de enda villkor som ställs i förordningen kontrolleras före ett beslut om utbetalning. Det finns enligt förordningen inga villkor som ska följas efter det att utbetalning har skett. Befintliga villkor enligt förordningsförslaget är förutsättningar för att bevilja och betala ut stödet men

det finns inga villkor på användning under viss tid eller viss grad av uppnådd energieffektivisering eller att utrustningen ska vara kvar i huset en viss tid efter utbetalningsbeslutet. Det vore däremot lämpligt att ha villkor på att lämna uppgifter om effekterna av stödet efter en tid, såsom att uppge energiförbrukning fördelat på energislag efter genomförda åtgärder.

Tillägg till förordningen

Länsstyrelsen föreslår att bidrag till klimatskärmsåtgärder även bör innefatta renovering av befintliga fönster och dörrar. Äldre fönster och dörrar representerar ofta höga kulturvärden (se BFS 2024:12 4 kap 6-8§). De är ofta värda att bevara även ur ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv (livscykel).

Det bör framgå i förordningen att en förutsättning för att länsstyrelsen ska lämna bidrag är att det finns eventuella nödvändiga tillstånd och godkännanden som kan krävas för åtgärderna.

Effekterna av bidraget bör kunna mätas. Ett förslag är att den sökande vid ansökningstillfället ska ange årlig energiförbrukning fördelat på energislag före åtgärdernas genomförande samt ett år efter utbetalning skicka in motsvarande uppgifter om den aktuella årliga energiförbrukningen efter åtgärdernas genomförande.

Synpunkter på promemorian

Avsnitt 3.2 Fler husägare ska omfattas av bidraget samtidigt som bidragsandelen sänks

Det saknas en motivering till att bidraget endast ska avse småhus som har ett värdeår tidigare än 1990.

En sänkt bidragsandel till 30% anser Länsstyrelsen är positivt men ställer sig frågande till att det kommer att leda till att fler ansökningar kan beviljas eftersom effekten av sänkt bidragsandel kommer att tas ut genom att maximalt bidragsbelopp höjs till 60 000 kronor oavsett typ av åtgärd.

Förslaget att bidraget ska kunna sökas för alla småhus utom de som värms av fjärrvärme är inkonsekvent. Länsstyrelsen ser inte att det finns anledning att utesluta bidrag till klimatskärmsåtgärder i småhus som värms med fjärrvärme. Om man ska utesluta bidrag till småhus som värms med fjärrvärme bör man i konsekvensens namn även utesluta småhus som värms med biobränsle eller värmepumpsteknik.

Länsstyrelsen bedömer att eftersom förslaget innebär att bidraget inte styrs till de småhus som har sämst energiprestanda och inte har krav på viss grad av

uppnådd energieffektivisering samt eftersom det beviljas enligt principen först till kvarn går det inte att dra slutsatsen att bidraget hamnar där det gör störst nytta. Incitamentet att söka bidraget kommer troligtvis inte att vara mindre när det gäller att förnya en till åren kommen värmepump i ett redan energieffektivt hus, i jämförelse med mer omfattande åtgärder i ett hus med sämre energiprestanda.

Avsnitt 5.1 Konsekvenser på övergripande nivå i samhället

Antagandet att energianvändningen kan förväntas minska med 30% genom de ansökningar som bidragspengarna räcker till hade kunnat underbyggas bättre om det i tidigare stöd hade funnits ett krav på att lämna uppgifter om energiförbrukningen före och efter genomförda åtgärder. För att kunna mäta effekterna av bidraget och utvärdera nyttan bör därför sådana uppgifter vara obligatoriskt att uppges i det kommande stödet.

Avsnitt 5.2 Konsekvenser för miljön

Konsekvenserna för kulturmiljön är inte tillräckligt belysta. Det finns en stor risk för att kulturvärden går förlorade vid framför allt klimatskalsåtgärder som exempelvis byte av fönster och dörrar. Förslaget kan oavsiktligt leda till ändringar som strider mot varsamhetskrav och/eller förvanskningförbud samt inte tar hänsyn till kulturvärden enligt plan- och bygglagens krav.

Förändringarna i plan- och bygglagen 1 december 2025 ställer stora krav på både byggnadsnämnderna och småhusägare. Till exempel handlar det om bygglovsbefrielse i vissa fall och utökad lovplikt i andra fall. Det nya regelverket gör det extra behövt med styrande funktioner som säkerställer att klimatskalsåtgärder som görs inte strider mot förvanskningförbud (PBL 8 kap 13 och 14§) och varsamhetskrav (PBL 8 kap 17§) eller mot den allmänna hänsynsbestämmelsen (PBL 2 kap 6§). Uppföljning måste kunna göras för att säkerställa att bygglov finns (om behövt) och/eller varsamhetskrav och förvanskningförbud följs. Risken är annars att bidrag betalas ut där åtgärderna strider mot krav som ställs utifrån kulturvärden enligt PBL.

Länsstyrelsen menar att förslaget kan skapa incitament för att byta ut fullt fungerande byggnadsdelar, vilket riskerar att medföra ökade avfallsmängder och begränsad faktisk miljönytta när ett livscykelperspektiv beaktas. Det saknas ett resonemang om livscykel på material och hur tillverkning av exempelvis nya aluminiumfönster bidrar negativt till klimatpåverkan genom materialframställning och transporter mm.

Avsnitt 5.3 Konsekvenser för småhusägare

Avsnittet bör kompletteras med att en konsekvens för småhusägare kan bli att ovarsamma eller förvanskande åtgärder kan leda till vite eller krav på att återställa i efterhand.

Avsnitt 5.6 Konsekvenser för myndigheter och domstolar

Det breddade bidraget och en högre andel beviljanden innebär för länsstyrelserna fler ansökningar att handlägga och mer tidskrävande utredningar (i synnerhet om stöd ska kunna lämnas för material som installeras med eget arbete). Det medför ett ökat behov av handläggningsresurser. I motsats till vad som framgår av promemorian bedömer Länsstyrelsen att kostnaderna inte kommer att rymmas inom myndigheternas befintliga anslag.

Avsnitt 5.8 Förslagets förenlighet med EU-rätten

För att bidraget i en högre utsträckning ska kunna bidra till att uppfylla kraven i EU-direktivet EPBD bör det styras mer till de delar av byggnadsbeståndet som har sämst energiprestanda än vad som är fallet i nuvarande förslag.

Övrigt

För att säkerställa att stödet når rätt målgrupp och för att undvika negativa konsekvenser för miljön i vid mening är det viktigt att stödet förenas med informationsinsatser, vägledning och riktlinjer samt lättillgänglig rådgivning riktade till såväl enskilda småhusägare som entreprenörer.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av länsråd Johan Blom med handläggare Karoline Waxegård som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Liselotte Jumme och enhetschef Pär Hansson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.